

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Naš gmotni boj.

Ob tej priliki, ko so državni uradniki izjavili, da jim ni mogoče ob sedanjih fiksnih plačah in spričo neznesne draginje in razmer, ki so nastale v Avstriji — več izhajati, ne bi škodovalo, če tudi mi pregledamo kompetente, ki so pripomogli k izboljšanju našega gmotnega stanja. Naj li mi, katerih plača se ne da meriti z uradniško, tudi pošljemo svoje prošnje in zahteve na centralno vlado?

Pač to je bila in je še ena glavnih ovir na našem programu gmotnega boja, da nam ni ta boj enoten in skupen, ker se cepimo in delimo v tem na posamezne dežele in so nam pri tem deljena stremiljenja in sredstva z ozirom na neenakost razmer posameznih dežel. Izkušati je, da dobimo skupne smotre, ki bi nas lahko dovedli do uspeha. Vedno in povsod smo odvisni od razmer in v tem pogledu je v korist stanu neobhodno potrebno poddržavljenje učiteljstva in nam napravljata tudi ta zahteva naš gmotni boj skupen in enoten. Zahteva poddržavljenja učiteljstva in ureditev plač enako štirim nižjim činovnim razredom državnih uradnikov — ne bi vodila le slovenskih učiteljev do skupnega smotra, temveč združuje vse učitelje Avstrije v dosego enega cilja in enotnega dela.

Če bi pa bilo poddržavljenje ljudskošolskega učiteljstva ob sedanjih konkurenčni nacionalni borbi v Avstriji tudi v korist narodom, to je pa drugo vprašanje. O poddržavljenju ljudske šole — kot take — pa nam spričo početja države in vlade v srednjem šolstvu in v višjem šolstvu menda ni potreba posebej govoriti, ker s tem bi dobila vlada v roke le zopet nov politikum, ki bi ji služil kot koncesijsko sredstvo v nacionalni borbi v državni zbornici, s katerim bi lečila rane državne notranje politike.

Tako se moramo od teh vprašanj naše skupne gmotne borbe spustiti zopet na naš sedanj položaj v tem boju. In naravno je, da premotujemo ta boj v naši centralni deželi, kjer je ljudskošolsko učiteljstvo v Avstriji najslabše plačano — „našo preiskreno ljubljeno domovino“ — ki nam daje eksistenco, našo blaženo deželo Kranjsko.

Pred leti je že prosilo učiteljstvo za izboljšanje gmotnega stanja pri gospodarjih dežele, toda nihče tedaj še ni računal na to, da postane draginjsko vprašanje kdaj tako pereče kakor je ravno za uradništvo, t. j. za učiteljstvo, ki je danes odvisno le od svoje fiksne plače. In smatralo so se tedaj naše zahteve za pretiranje. Krivda tedanjih voditeljev učiteljstva pa je, da se ni pričelo takrat, ko so bili vsi pogoji dani, z resno in stvarno opozicijo in da se ni pravočasno osiguralo koncesij in pravic za naše delo in poštvalnost. Odkrito povedano, da še danes ne moremo odobravati tedanje taktike! Po shodu v „Mestnem Domu“ v Ljubljani, na katerem se je zopet fiksiralo naše zahteve in naše stališče in šele na katerem se je povodom še drugih kompetentov pričelo z žal prepozno opozicijo; tedaj se je nam celo odrekalo pravice do zahteve plač nižjih činovnih razredov državnih uradnikov — in šele to nas je nekoliko izbistrilo.

Pot, ki jo od tedaj nadaljujemo, je edino prava, s katere ne smemo pod nobenim po-

gojem kreniti in naj se nam **obetajo** še take ugodnosti od te ali one strani. Neodvisno korakajmo in delajmo naprej in se pri tem ne dajmo vezati! Tako bomo dosegali uspehe, se izkopali iz našega političkega idealizma, in po naši osamosvojitvi nas ne bodo več nazivali za nezrele politike.

Četudi se je politički tok menjal vendar je ostal naš gmotni boj še vedno isti in naše zahteve iste.

Nekateri — idealno sodeči — tovariši so menili, da se bo potom Slomškove Zveze izboljšalo gmotno stanje učiteljstva, toda oni so pozabili, da hipni pojavi v Slomškovi Zvezi niso naravni pojavi in so le igra osebnega koristolovstva. Da Slomškova Zveza kot sestavina kristalnih značajev ni zmožna reševati take naloge kot je gmotni naš boj, to smo mi vedeli in videli že naprej, preden se je izvršil ves proces gmotnega boja po Slomškovi Zvezi in preden je nesrečno kapitulirala poizkušena opozicija na predzadnjem zborovanju Slomškove Zveze v Ljubljani; preden je ta opozicija in deputacija vzela po kravji kupčiji in po koristolovstvu nekaterih voditeljev kaj žalostni konec in se izpremenila v žalostno sliko egoizma. Voditelji tedanje opozicije so dobro preračunali, kako bodo prišli — do lastne, osebne koristi. Saj pa tudi ni mogoče zahtevati od Slomškove Zveze, da bi zasledovala skupne smotre gmotnega izboljšanja, dokler se pod dičnim sadanjim predsedstvom rekrutira iz samih egoistiških elementov, ki iščejo le sebe in osebnih koristi in jim je to edini cilj, s katerim se zadovoljujejo, četudi na škodo skupnemu stremiljenju po izboljšanju skupnega gmotnega stanja.

Večina Slomškove Zveze je slepo orodje v rokah nje voditeljev in je to najbolj pokazala ob priliki zborovanja, ko je poročilo o protiglasovanju pri regulaciji učiteljskih plač od strani Jakliča in Ravnikarja nemo prezrla in celo akceptirala to protiglasovanje kot nekaj obsebi umljeviga; dasi bi Slomškova Zveza ravno s tem, če bi ob tej priliki primerno oponirala svojima voditeljema, si pridobila ugled in bi se pričelo poleg tega resno z njo računati. V tem momentu bi pa pridobila tudi simpatije marsikaterega učitelja in bi dobila morebiti več novih pristašev, kakor pa s tem, da je vkljub tem dejstvom imenovala Jakliča — častnim članom.

Značilna poteza v boju za gmotno izboljšanje stanja učiteljstva in Sl. Zv. je pa tudi to, da zna predsednik Jaklič tako izborno pomiriti razburjene elemente pri zborovanjih in jih zna odvrniti od njihov radikalnih zahtev z obljubami in če to ne gre, s tem, da zamaši voditeljem upornikov usta s kako službo ali s čim drugim.

Tako se na račun celote okoriščajo le nekateri, ki se silijo v ospredje, da imajo korist od Slomškove Zveze, n. pr.: Jeglič, Simon, Ravnikar, Jaklič, Smrdelj; drugim pa v posameznih slučajih le z malim postrežejo. Najznačilnejša poteza Slomškove Zveze je, da se v korist nekaterikov podvrača koristi celokupnosti. Tako n. pr. je žrtvoval Ravnikar za poslanski sedež in mesto deželnega odborništa in nadučiteljsko mesto na Viču — gmotno izboljšanje vsega kranjskega učiteljstva. Jaklič je za časti drž. in dež. poslanstva izdal splošne koristi učiteljstva in je pripravljen vsak čas

zatajiti učiteljski stan. Simon ki je jako obdeloval in silil v „Slovenskem Učitelju“ in drugje glede regulacije plač, so zamašili usta z začasnim okr. šol. nadzorništvom. In katehetu Čadežu, ki je po „Slov. Učit.“ v kompaniji s Simonom in drugje že z nadležnostjo obdeloval dr. Lampeta in druge klerikalne poslance za regulacijo plač, so zamašili usta s tem, da so ga v štatusu čez desetico pomaknili naprej na račun posvetnega učiteljstva. Splošno pa lahko vsakdo opazi, da so ravno kateheti oni uničujoči element v Slomškovi Zvezi, ki onemogočujejo še tisto malo lastne volje Slomškove Zveze in delajo vse le v svojo korist in na lastno pest na škodo posvetnemu učiteljstvu. Bregar je kapituliral s svojimi izvajanci in stališčem, ki ga je zastopal pri preosnovi deželnega šolskega zakona pri obravnavi na Brezjah, in sicer kapituliral v korist sebi, da bi dobil nadučiteljsko mesto v Spodnji Šiški.

Ta kapitulacija je pa tudi hkrati kapitulacija večine Slomškove Zveze in je hkrati tudi karakteristična poteza voditeljev Slomškove Zveze in bla ma za za sklepe Slomškove Zveze, ker sta voditelja Slomškove Zveze v deželnem zboru zastopala ravno diametralno nasprotno stališče o preosnovi deželnega šolskega zakona, nego so to označevali sklepi na Brezjah, ki so bili pod predsedstvom Jakliča enoglasno sprejeti. Voditelja Slomškove Zveze sta pa podvrgla celokupne koristi in sklepe Slomškove Zveze lastnim koristim in koristim nekaterikov, ki se iz koristolovstva silijo v ospredje. In tudi za ta čin se niso niti zmenili Slomškarji na letošnjem zborovanju in so s tem iznova dokazali, da masa Slomškove Zveze služi kot slepo orodje voditeljem in nekaterikom, ki se izkušajo na njen račun okoristiti.

Ni čuda, da so poslanci spričo takih dejstev nehali resno računati z učiteljstvom, ker tudi pri njih je imelo napredno učiteljstvo več ugleda nego ono v Slomškovi Zvezi in so tudi klerikalni poslanci resno se sprijaznevali z njihovimi zahtevami.

V klubu deželnih klerikalnih poslancev se je že resno računalo in mislilo na regulacijo učiteljskih plač, če bi Slomškarji in njihovih zastopniki se sami ne napravili nevredne upoštevavanja. Dr. Krek je v klubu odločno zavzemal stališče, da naj se izvrši regulacija, ker se mora itak nekoč izvršiti in „da bode vsaj preje mir.“ Prof. Jarc si je stavil kot predpogoj za regulacijo to, da vlada v polni meri predloži novi dež. šol. zakon v sankeijo, in da se na podlagi tega za vse določbe takorekoč primora vlado predložiti zakon v sankeijo, najsibo že tak ali tak. Dr. Lampe je pa stal še vedno na finančnem stališču in si je hotel na ta način pridobiti nov dokaz za potrebo saniranja deželnih financ.

Nekateri delajo nas krive, češ, da smo protestirali proti novemu šolskemu zakonu. Gospoda, menda ga razen Slomškarjev ne dobite razsodnega človeka, ki bi mirno pustil teptati lastne pravice. Da bi se učitelje kar kratkoma izključilo iz šolskih korporacij, da te ostanejo na ta način brez kontrole od učiteljske strani, tega menda ne bi prenesel mirno noben stan, še posebe ne, če so mu pravice zastopstva podane po državnem zakonu. Naša

stanovska čast in dolžnost čuvati pravice stanu nam je to velevala, ne pa da smo mi s tem odrekli zastopstvo kakemu drugemu stanu, ker naši protesti na ministrstvo so se dobesedno enako glasili, kakor so bili natisnjeni v našem stanovskem glasilu in protestirajo le proti kračanju pravic učiteljstva in ne proti zastopstvu kmetijskega stanu v šolskih korporacijah. Toliko razuma pa imamo, gospodje, da se ne bomo s slepoto še sami udarjali!

Tako smo s posredovalnimi sredstvi v našem gmotnem boju pri kraju in prehajamo k drugim kompetentom in sredstvom v našem gmotnem boju.

Nemški klerikalni učitelji na Dunaju so se posvetovali o tem, da bi pričeli s pasivno resistenco. Ha, ha! Pasivna rezistenca pri nas! Komu bi bolj ustregli s tem nego klerikalnim poslancem, ki bi imeli s tem v rokah imenitno sredstvo za hujskanje zoper „uporno in leno“ napredno učiteljstvo, „ki je izdajica, nevrednega ljudskega denarja“. Pri naših klerikalnih ni misliti na pasivno resistenco, ker oni sodijo šolska vprašanja s političkega stališča, kakor jih je to presojala pred njimi napredna stranka. Njim ni za uspehe šole in bi jim bili neuspehi le dobrodošli. Še manj pa, da bi zgenili s pasivno resistenco našo slavno c. kr. deželno vlado, kakaj tudi nji ni do uspehov šole, kar je že nešteto dokazala, tudi njej je šola koncesijsko sredstvo — politikum. Sicer pa, saj je ravno vlada ona ljubica političkih strank, ki služi političkim strankam v nemoralno izrabljanje, o čemer nam najjasnejo sliko nudi naša demoralizacija v šolstvu.

Če naše vlade ne izbistri to, da je vedno občutnejše pomanjkanje moških učnih oseb na Kranjskem in da nam po sedanjem pristopanju k učiteljskemu stanu ni upati boljšega; če je ne izbistri to, da se vsi boljši in mlajši učitelji izseljujejo danes v vedno naraščajočem številu iz Kranjske na Štajersko, Goriško, Trst itd. v druge službe; če je ne izbistri vedno žalostnejša slika našega šolstva in vedno bednejši, da, skoro do skrajnosti obupen položaj učiteljstva — potem je nobena reč več ne spravi in ne odpravi od strankarske uslužnosti.

O opoziciji pri deželnih in okrajnih učiteljskih konferencah nam menda ni potreba govoriti; saj se poznamo!

Tako dobimo še eno vejico, t. j. abstinenco pri narodno prosvetnem delu. — Ravno nasprotno! Nikogar ni, ki bi precenjeval naše zahteve s stanovskega ali šolskega stališča, temveč vse stranke ga presojajo izključno s političkega stališča, da, še celo vlada se je oprijela tega načela. In v tem momentu tudi mi nismo dolžni več stati izključno na tem stališču, **ker bili smo prepošteni!** V tem momentu nam ni več računati s poslanci, temveč nam je pričeti delovati na političkem polju, ker le s tem računajo klerikalni poslanci in računa naša slavna vlada.

Poleg kulturnega in prosvetnega dela nam bo potreba poseči direktno v politiko in političko delovanje, ker drugače se itak ne bo upoštevalo naših zahtev. Političko pričeti buditi ljudstvo, ne oziraje se na političke stranke in meščanske sloje — to bi morebiti zgenilo naše ljudske poslance in dosedanje voditelje!

Edina slovenska kislavoda

Tolstovrška slatina

je po zdravniških strokovnjakih priznana med najboljšimi planinskimi kislimi vodami, je **izborno zdravilo**

za katere v grlu, pljučih, želodcu in črevesih, za želodčni krč, zaprtje, bolezn v ledvicah in mehuru ter pospešuje tek in prebavo. — Tolstovrška slatina ni le izborno zdravilo, temveč je tudi osvežujoča **namizna kislavoda**.

Odlikovana je bila na mednarodni razstavi v Inomostu 1896 in na higijenični razstavi na Dunaju 1899.

Naroča se pri **oskrbništvu Tolstovrške slatine**, pošta **Guštanj** (Koroško), kjer se dobe tudi ceniki in prospekti.

Del čistih dohodkov gre v narodne namene.

Slovinci! Svoji k svojim! Zahtevajte povsod le Tolstovrško slatino! Vsaka slov. gostilna naj ima le edino slovensko kislavo!

Odlikovana 38-29

Prva kranjska tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 5 blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priloga svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene

pianine, klavirje in harmonije tudi samogralne

za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in najceneje.

Največja tvornica na jugu Avstrije.

Jamstvo 6 let. Ekspert v vse dežele.

J. Jax
Ljubljana
Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

46-37

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

priloga slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 26-21

Nizke cene
elegantna oblika
velika trpežnost
so lastnosti, ki jih ima

! obuvvalo !
češke trdke

V. Havel v Blatni
(južno Češko). 52-26

Cenik, v katerem je navedeno podrobno navodilo za jemanje mere, pošljem takoj franco. Definitivnim učiteljem dovoljujem na željo male mesečne obroke. . . .

Nepriležno blago rad zamenim!
Poprave črevljev se izvršujejo kar najskrbneje.

Najnižje cene. Največji izbor.

Skrbno izdelovanje

Preobleke Popravila.

L. Mikuz
tovarna dežnikov
Ljubljana, Mestni trg.

52-39

Največja in najstarejša tovarna lončenih pečij in lončenih izdelkov

Največja in najstarejša tovarna lončenih pečij in lončenih izdelkov

A. Drelse
Ljubljana

Priloga se slavnemu občinstvu in njenemu učiteljstvu v naročilo na **štedilna ognjišča in peči**

preprosto in najfineje izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih kar najbolj strokovnjaški, zanesljivo in trpežno po najnižjih cenah. Zupniščem, samostanom in šolam znaten popust. — Mnogokrat odlikovan. — Ilustrovani ceniki so na razpolago. 46-37

Avgust Agnola

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priloga svojo bogato zalogo 52-41

stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. Prevezma vsa v to stroko spadajoča dela.

Lak za šolske table
črn in medel

: Olje proti prahu :
priznано najboljšo prodaja

Adolf Hauptmann
v Ljubljani.

Prva kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja. Zahtevajte cenike! 52-35

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. ameriška tovarna **Cottage-Organs** in orgelj-harmonijev. 52-27

Najboljše orgelj-harmonije obeh sistemov izdeluje in pošilja najceneje

RUDOLF PAJKR & Komp.,
Kraljevi gradec št. 133 (Češko).

Zaloga: Dunaj, Praga, Badimpešta.

Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve, semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštne prosto do zadnje železniške postaje. Gospodom učiteljem visok rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.

Cenovniki gratis in franco.

Za šolsko mladino že prispele moderne obleke, površniki, športne suknje in perlerine za dečke, kakor tudi za deklice, najnovejša konfekcija. **Angleško skladišče oblek** O. BERNATOVIČ 52-30

Pošilja se tudi na izbiro na deželo. Cene jako nizke. Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Modna in športna trgovina

Modna in športna trgovina

P. MAGDIĆ, LJUBLJANA

Nasproti glavne pošte.

Nasproti glavne pošte.

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice, čipkasto blago, žipke, vložki, svilnate vezenine, Jabots, fichus, damski ovratniki in kravate, svilnati in baržunasti trakovi, pozamentrija, porte, žnore, resice, krepince, krepki in flori za žalovanje.

Šerpe iz svile in čipk.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge in odeje za vozičke, sukanec za šivanje, pletenje in vezenje. Dišave, mila in ustna voda. Narodne vezenine, zastave, trakovi in znaki i. t. d. 52-40

Perilne, volnene in svilnate

bluze

spodnja krila iz batista, klota, listra in svile, hišne halje, predpasniki, vse vrste damskega perila, moderci, pasovi, rokavice, domači čevlji, galoše, nogavice, solčniki, dežniki, štrikane jope, čepice in gamaše za šport, žepni robci, kopalno perilo.

Posebni oddelek v I. nadstropju za **damske klobuke, slamnike**, oblike in vse nakitne predmete za klobuke, pajčolani, **kitničarija** in delavnica za moderniziranje klobukov, žalni klobuki vedno na skladišču i. t. d.

Oddelek za gospode:

Klobuki, cilindri, slamniki, čepice.

Srajce, spodnje hlače, spalne srajce, predprsniki, ovratniki, zapestnice, žepni robci, nogavice, rokavice, kravate, naramnice, podveze, dr. Jagrovo zdravstveno perilo, dežniki, dežni plašči, galoše, gamaše, odeje za potovanje, palice, ščetke za obleko, lase in zobe. Za turiste: pelerine, nahrbtnike, dokolenice, gamaše, plezalni čevlji, palice, vrvi, cepini, dereze, aluminijeve posode, termos. **Potrebščine za sankanje, tenis in lovec.** — Sokolske potrebščine.

35 35

Kamnoseški izdelki iz marmorja za cerkvene in pohištvene oprave spominki iz marmorja, granita ali sijena, apno živo in ugašeno se dobi pri

ALOJZJU VODNIKU = Ljubljana = Kolodvorska ulica = kamenarskem mojstru =